

27. november, 2019

Innspill til Etiklutvalget for SPU fra Kirkens Nødhjelp

De etiske retningslinjene ga fondet en lederrolle innen etisk forvaltning da de ble etablert i 2004. Kirkens Nødhjelp er glade for at retningslinjene skal oppdateres, i en tid med store samfunnsmessige og økonomiske endringer globalt, og hvor bærekraft har økt relevans. Vi takker for muligheten til å bidra med innspill.

Etisk forhåndsscreening av porteføljen

Ethvert adferdsbasert uttrekk som følge av brudd på de etiske retningslinjene er en seier, men det er også et tap. Det innebærer at NBIM først valgte å investere i det aktuelle selskapet og deretter ikke fikk nødvendige resultater av sitt aktive eierskap. Det innebærer også at selskapet fortsetter med adferden.

Kirkens Nødhjelp mener at utvalget bør utrede hvilke muligheter som finnes for å forhåndsscreene selskap slik at man kan unngå å bidra til etiske brudd. Vi må unngå å investere i selskap som man ved en due diligence kunne ha avslørt at med overveiende sannsynlighet vil bryte de etiske retningslinjene.

Gitt SPUs størrelse og antall selskaper i porteføljen er det vanskelig å sjekke hvert eneste selskap. Etikkrådets nåværende arbeidsmåte er tidkrevende og det brukes store ressurser på hvert enkelt selskap. Vi foreslår derfor at det åpnes for en risikovurdering i forkant. En slik vurdering kan være basert på sektor, geografi, eller annen tilgjengelig informasjon fra selskapet. Vurderingen vil også kunne brukes til å vurdere hvilke selskaper Etikkrådet skal følge med på i etterkant av en investering.

NBIM gjennomfører i dag risikobaserte nedsalg i etterkant. Dette bør gjøres mer systematisk og i forkant av en investering.

Utvalget bør vurdere:

- Hvordan NBIM kan unngå å investere i selskapene med verst adferd i utgangspunktet, ved å i større grad anvende forhåndsscreening.

Fra dypdykk i enkeltelskap til risikobasert utelukkelse

Et alternativ til forhåndsscreening av porteføljen er risikobasert utelukkelse i regi av Etikkrådet.

NBIMs risikobaserte nedsalg har vist at det effektivt er mulig å utelukke flere selskap fra fondet enn det som lar seg gjøre med Etikkrådets metodikk. Spørsmålet utvalget bør stille seg er om Etikkrådet i dag makter å utelukke alle selskap i fondet som bryter med de etiske retningslinjene. Dersom dette ikke er tilfelle så bør man vurdere en risikobasert tilnærming til utelukkelse der det ikke brukes like mye ressurser på hver sak som i dag. En rekke andre investorer tar utgangspunkt i «United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights» når man gjør dette.

Utvalget bør vurdere:

- Om dagens system er innrettet på en måte som sikrer at selskaper som bryter med de etiske retningslinjene blir ekskludert
- Hvordan kan Etikkrådet utvikle risikobaserte og mer effektive måter å ekskludere selskap fra porteføljen

Investere i de beste selskapene

Det vises her til fondets mandat, §1.3, 3 pkt.:

Banken skal integrere arbeidet med en ansvarlig forvaltningsvirksomhet i forvaltningen av SPU, jf. kapittel 2. God avkastning på lang sikt anses å avhenge av en bærekraftig utvikling i økonomisk, miljømessig og samfunnsmessig forstand, samt av velfungerende, legitime og effektive markeder.

Denne delen av mandatet til fondet følges slik vi ser det ikke tilstrekkelig opp. NBIM gjør en vurdering av om et selskap er økonomisk bærekraftig noe som har ført til en økning i risikobaserte nedslag. Det gjøres ikke en vurdering av om et selskap er bærekraftig i miljømessig eller samfunnsmessig forstand eller om investeringsstrategien til porteføljen til SPU i sin helhet bidrar til en bærekraftig utvikling og gir god avkastning som beskrevet over.

SPU har et generasjons- og et «evighetsperspektiv» på sine investeringer. I henhold til Graverutvalget gir det en plikt til å ivareta de økonomiske verdiene for framtidige generasjoner. Samtidig skal ikke fondet investere i selskap som undergraver allmenne etiske verdier. Dagens praksis med å utelukke selskap samtidig som man gjennom aktivt eierskap og forventingsdokumenter arbeider for «god avkastning» svarer ikke på utfordringer som er systemiske i sin natur. Det reiser spørsmål om fondet bør investeres i bransjer som tydelig *ikke* bidrar til bærekraftig utvikling. Klimarisiko bør i større grad tas med i en denne vurderingen, særlig i lys av langsiktighet.

Samtidig bør man vurdere om fondets mandat gir et etisk ansvar til å investere særlig i selskapene som tydelig ivaretar de etiske verdiene og gir god avkastning på lang sikt. Om man kun vurderer etikk så bør det være enklere å investere mer i selskaper med best «etisk skåre» enn å først investere i alle selskap og deretter søke å forbedre mange av disse gjennom aktiv eierskap. Da fondet er statseid, bør også forvaltningene skje i tråd med de internasjonale forpliktelsene Norge har signert, deriblant Parisavtalen og FNs globale bærekraftsmål.

Utvalget bør vurdere:

- Hvordan kan NBIM investere i selskaper med best adferd, som øker samfunnsnyttene til fondet, i tråd med fondets mandat og i tråd med internasjonale forpliktelser knyttet til bærekraftig utvikling.
- Om det er behov for å utelukke flere grupper av selskap som ikke bidrar til bærekraftig utvikling gjennom «god avkastning».

Hva regnes som et pågående brudd på retningslinjene?

I dag regnes et brudd som avsluttet dersom et selskap lover bedring og adferden endres. Kirkens Nødhjelp mener man også må stille krav om oppreising. Et etisk brudd må regnes som pågående med mindre et selskap har ryddet opp, betalt ut eventuell erstatning og avsluttet saken med berørte parter. Dette vil være i tråd med UNGP-retningslinjene der det stilles krav om «remedy» eller oppreising. Det innebærer at selskap som stopper uønsket adferd uten at det ryddes opp fremdeles

må utelukkes og at selskap ikke må tas tilbake i porteføljen før det er ryddet opp. Man bør så langt som mulig ikke la seg påvirke av triksing fra selskap som endringer i eierskapsstruktur og lignende.

Utvalget bør:

- Foreslå at definisjonen for hva som regnes som et pågående brudd på de etiske retningslinjene endres og at det stilles krav om «remedy» for inkludering i porteføljen

Nytt etisk tema: Informasjon og gjennomsiktighet

Lekkasjer som blant annet Paradise Papers og Panama Papers har vist at finansielt hemmelighold er et stort problem. Manglende finansiell åpenhet gjør det mulig å finansiere grov storskala kriminalitet, korrupsjon i tillegg til skatteunndragelse og -unngåelse. Dette er et betydelig samfunnsproblem. Banker og finansinstitusjoner er ofte tilretteleggere for denne type kriminalitet.

Det må bli enklere for Etikkrådet å vurdere og anbefale uttrekk fra selskap som bidrar til økonomisk kriminalitet av denne type.

Åpenhet er en grunnleggende forventning til et selskap. Dette er godt beskrevet av NBIM i forventingsdokumentene på skatt og åpenhet og korrupsjon. Selskap bør rapportere land-for-land, vise hvem som eier selskapet, begrunne bruk av skatteparadis og ha en styregodkjent skattepolicy.

Kirkens Nødhjelp stiller seg bak høringsinnspillet til Tax Justice Network Norge der de blant foreslår et nytt kriterie for adferdsbasert observasjon og utelukkelse av selskaper:

- g) alvorlig økonomisk kriminalitet, hvitvasking eller skatteunndragelse, og tilrettelegging for dette.

Vi ønsker utvalget lykke til med arbeidet!

Med vennlig hilsen

Lisa Sivertsen
Avdelingsleder, politikk og samfunn
lisa.sivertsen@nca.no

Kjetil G. Abildsnes
Seniorrådgiver, økonomisk rettferdighet
kjetil.abildsnes@nca.no